

VÁC VÁROS KATASZTERI TÉRKÉPEKEN

Történeti áttekintés

A kataszter fogalma alatt a létrehozásakor alapvetően kétféle dolgot értek: olyan műszaki és nyilvántartási tevékenységet, amely arra irányul, hogy megbízható műszaki alap – azaz egy műszaki adatteltár – álljon rendelkezésre a földadó megállapításához, a telekkönyvi betétek szerkesztéséhez és egyéb, pl. birtokrendezési eljárásokhoz; és jelenti azt a szervezetet is, amely a fenti tevékenységeket a közigazgatás részeként végrehajtja.

A kataszteri felmérés és az arra épített nyilvántartás képezte minden országban a legfontosabb alapot a birtok tulajdon, adózás és műszaki intézkedésekhez. Ilyen jellegű kezdeményezéseknek tekinthetők az egyes városok vagy városrészek XVII. századi térképei és az 1570 körül készült házösszeírás is. Az 1570 évek elején öt Dunakanyar környéki városról készült török házösszeírás: Esztergom, Visegrád, Vác, Nógrád, Drégely. A török kormányzat a települések összes házát összeíratta, a telkek és lakások leírását a tulajdonosok neve, korábbi birtokai, a ház szobáinak száma, esetleges tartozékai – kert, pince, kút –, az építőanyag, a telek szomszédai, jellemző tereptárgyak egészítik ki. Az összeírás valószínűleg több év alatt készült el, így tartalmaz utalásokat egyes telkek, házak megosztására is.

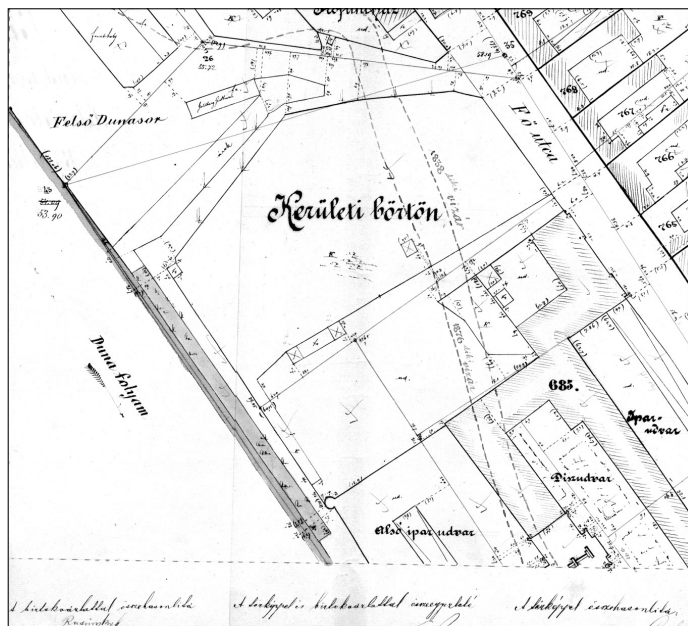
1883 – az első kataszteri térkép

A magyar kataszteri felmérés példájának a XVIII. század első felében, Milánóban *Marinoni Jakab* triezsti matematikus által kidolgozott rendszert tekinthetjük. Ennek mérési, számítási, térképezési előírásait vették át az osztrákok, és 1806-ban elkezdték az ideiglenes, majd 1817-ben az „Állandó Kataszter” létesítését. Magyarországon az 1849. október 20-i császári pátens rendelte el az Állami Kataszter létesítését. Az osztrákoknál bevált gyakorlat szerint 1853-ban kezdődtek el a háromszögelések, majd 1856-ban

a részletes felmérési munkák. A kataszteri felméréseket a felügyelőségek végezték és az ő feladatuk lett azok nyilvántartása, illetve az egyre fokozódó ütemű adatszolgáltatás ellátása is. A térképek méretaránya 1:2880 volt. Vác város első kataszteri térképe is ebben az időben készült.

A kataszteri térképeken alapuló nyilvántartás ebben az időben a nyilvános telekkönyv volt, tárgyát tekintve az egyedileg (speciálisan) meghatározott ingatlanok, az azokra vonatkozó jogok, valamint ingatlanra, illetőleg a tulajdonos (más jogosult) személyére vonatkozó fontosabb tények és körülmények közhitelű nyilvántartására szolgált.

A telekkönyvezés tárgya: a forgalomképes és megterhelhető ingatlan. Nem telekkönyvezték azokat az ingatlanokat, amelyek a közjavak körébe estek, miután ezek vagy forgalomképtelenek, vagy korlátozottan forgalomképesek voltak, így a hitelélet tárgyát sem képezhették. A telekkönyvezés célja volt az ingatlantulajdon jogbiztonságának, az ingatlanforgalom zavartalanságának és a hitelezői érdekek védelmének szolgálata.

1. ábra 1883 Vác rendezett tanácsú város felvételi előrajza K.o.I.28.sz.bh. II/12 (Beltelkek)

Sztereografikus újfelmérés

A kataszteri nyilvántartásban gyökeres változást eredményezett az 1950–1960-as években a külterületet érintő földrendezés, táblásítás (a rosszemlékű tagosítás), a szövetkezeti és gazdasági tulajdonviszonyok kialakítása. A város belterületi beépíthető területei elfogytak, így sorra készültek a kisajátítások a lakóház (családi és lakótelepi) övezetek kialakítására. A tulajdonviszonyok és a műszaki tartalom ilyen nagyfokú változása indokoltá tette egy újfelmérés elkészítését, amely műszaki adataira az egységes ingatlan-nyilvántartás szerkesztése megtörténhetett.

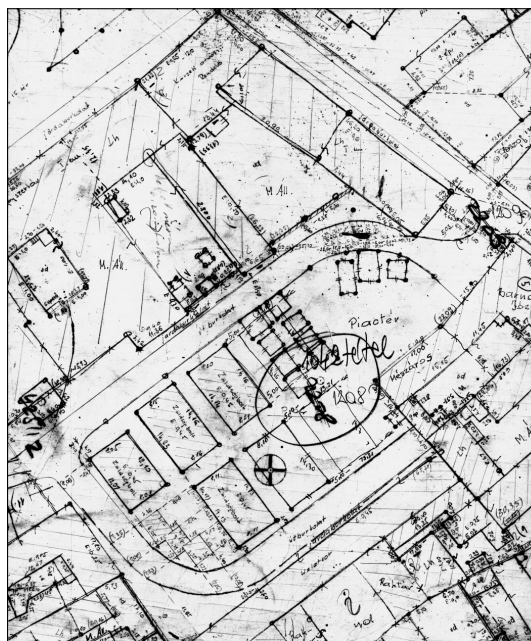
A kialakult helyi adottságokat figyelembe véve a belterületen a régi – beálltnak mondható – városrész felmérése fotogrammetriai eljárással készült, az új, korábban becsatolt kisajátított városrészeknél földi eljárást alkalmaztak. A régi városrészen a sűrű beépítettség, az ingatlanrészek nehezen vagy nem megközelíthető részein a fotókiértékelés nagy hatékonyságot jelentett, és a kívánt pontosságot is legtöbbször kielégítette.

A szabatos városmérés során az elhatárolásnál a természetbeni állapotot vették figyelembe, ezt 1:1000-es méretarányú telekhatár-vázlaton tüntették fel a jogi állapottal együtt. A telekhatár-vázlatot minden esetben jóváhagyatták az építési hatósággal, a jogi állapottól való eltéréseket a földhivatal véleményezte. A sztereofotogrammetriai kiértékelés során minden épület egyértelműen azonosítható ereszarokpontját, élesen látható birtokhatárvonalat, valamint irodailag azonosítható művelési ágat és tereptárgyat kiértékeltek és leszúrtak. Tömböknél az épületek ereszvonalát visszamérték, az épületet körülmérték (frontozták), közterületen az állandó jellegű tereptárgyak közül csak az épületeket, szobrokat és emlékműveket, az 1 méternél szélesebb burkolt járdákat, útburkolatokat ábrázolták. A területszámítás során a város teljes területére, a csoportok, majd a tömbök és végül a földrészletek területeivel álltak rá.

Vác város belterületének magassági felmérése és ábrázolása 1:1000 méretarányban, fotogrammetriai eljárással, Balti magassági rendszerben készült.

Az egységes ingatlan-nyilvántartás szerkesztése erre a sztereografikus újfelmérésre épült.

A tulajdoni lap tervezet a két nyilvántartás valamennyi érvényes bejegyzését tartalmazta: az adatok a földnyilvántartásból, a jogok és tények a telekkönyvből; ezt tekintették jogi állapotnak. A jogi állapotot egyeztetni kellett a tényleges állapottal. Egyezőnek tekinthető az ingatlan-nyilvántartási állapot a helyszíni állapottal, ha megállapítható volt, hogy az

2. ábra 1970 STG újfelmérés mérési vázlat Vác belterület 28.b.l.

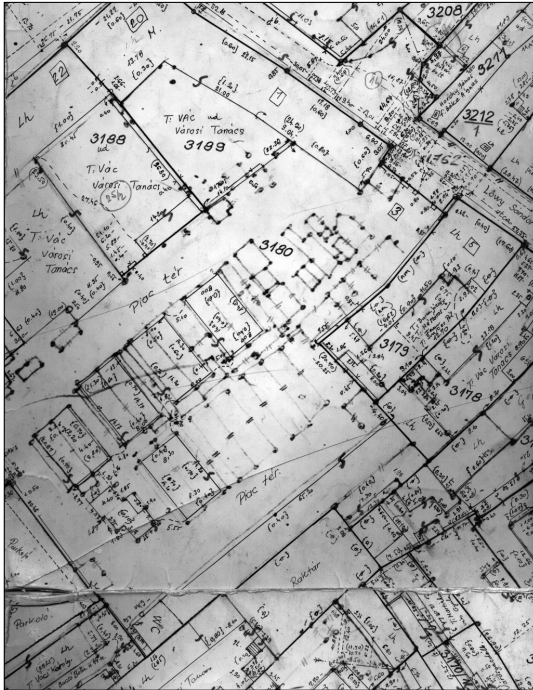
ingatlan adatai a természetben található állapotot tükrözik (helyszíni ellenőrzés), a jogok és tények a tényleges helyzetnek megfelelnek (személyes meghallgatás). Az eltérések rendezése okiratok alapján, hatósági intézkedések pótlása, tulajdonszerzés tényleges birtoklás alapján történt.

EOV újfelmérés

Újfelmérés készült a város egész területére egységes országos vetületi rendszerben (EOV), egységes országos térképrendszerben (EOTR), a 47.4501/1983 OFTH F7 szabályzat szerint a belterületen 1:1000-es, a külterületen 1:4000-es, zártkertben 1:2000-es méretarányban. Átnézeti térképek külterületen 1:10000, belterületen 1:4000 méretarányban készültek, a belterület magassági felmérése 1:1000.

A felméréndő területen és környékén meghatározott felső és negyedrendű háromszögelési pontokat, melyek EOV rendszerben is meg lettek határozva, páronként csoportosították és a vetületi átszámításhoz szükséges transzformációs állandókat meghatározták.

Az 1969–1973. évi felmérés során a belterület határait közigazgatási eljárásban állapították meg, és a töréspontokat helyszínen állandósították. A változatlan határvonal töréspontjait sztereografikus rendszer-

3. ábra 1990 EOVS újfelmérés mérési vázlat Vác belterület 75-412-143/2 (18.43/2)

ből EOVS rendszerbe transzformálták. A külterületi és a belterületi határvonal meglévő kövel állandósított töréspontjait fotogrammetriai úton újra számították, a nem állandósított pontok vetületi átszámítással kaptak új koordinátát.

A belterületi EOVS 1:1000-es térképek forgalomba adása 1990-ben megtörtént, a külterületi és zártkerti térképek forgalomba adása „elmaradt”.

Vác város digitális alaptérkép készítése

1994-ben az ország állami földmérési alaptérképeinek állapota, a földprivatizáció térképi igényei, az ingatlan-nyilvántartás működtetése, az önkormányzatok és az Európai Unióhoz való csatlakozás növekvő igényei a rendelkezésre álló eszközökkel és alapanyagokkal már nem voltak kielégíthetők. Az igények fokozatos kielégítésére született meg a Nemzeti Kataszteri Program (NKP) koncepciója, amely a térképek készítése mellett tartalmazta az ingatlan-nyilvántartás informatikai rendszerének továbbfejlesztéséhez szükséges feladatokat, valamint a digitális térképek készítésével, használatával összefüggő oktatást is.

Az 1997. december 23-i Közbiztosítási Értesítő 1997. évfolyam 50. számában jelent meg nyílt előminősítéses eljárásra történő részvételi felhívás Vác

város digitális állami földmérési alaptérképének elkészítésére, fekvésenkénti bontásban az MSZ 7772-1 szabvány és a DAT1, DAT2 szabályzatok és mellékleteik előírásai szerint.

A közigazgatási határ elhatárolására nem volt szükség, az EOVS újfelméréskor meghatározott, 1974-ben rögzített közigazgatási határpontokat irodai vizsgálat után elfogadták.

Ahol korábban a belterület peremén lévő zártkerti részek belterületbe vonása megtörtént, illetve a belterületbe vonást a város rendezése szerint tervezték (Törökhegy, Bácska dűlő, Csatamező), földi eljárással újfelmérés készült a belterületi fekvéshatár új elhatárolásával.

Belterületen a feldolgozás alapja az EOVS 1:1000 alaptérkép újfelmérés és digitális átalakítás technológiával, vegyes eljárással: a tömbkontúrokat a korábbi EOVS mérési eredmények és mérési vázlatok alapján újramérték, a tömbbelsőket pedig az alubetétes sztereomérési lapok felhasználásával digitalizálták. A földhivatal által minősített és bedolgozásra átadott munkarészeket a digitális átalakítás során felhasználták, bedolgozták.

Területszámítás a tömbökre az EOVS mérési eredményekből készült, a tömbbelsőben a földrészletek területeit a digitalizálási adatokból, újfelmért területeken a mérési eredményekből számították.

Külterületen a feldolgozás alapja az EOVS 1:4000 alaptérkép, digitális átalakítás, digitalizálás terepi kiegészítő mérésekkel.

A privatizációból származó kárpótlási és részarány munkáknál 1993 óta külterületen a Pest Megyei Földhivatal utasítására numerikus munkavégzés történt. Ezek a munkák a külterület közel 1/3-át lefedték, így „dátosításukat” követően eredeti állapotukban lettek bedolgozva.

A helyrajziszámozást a DAT szabályzat szerint végezték.

Különleges külterületen a digitális átalakítás technológiáját alkalmazták. A 12 db zártkerti tömbből 3-ban (Máriaudvar – 1 tömb, Váci liget – 2 tömb) frekvenciájuk miatt, terepi újfelmérés készült.

A digitális térképkészítés az állami alapadatok körére terjedt ki, kivéve a külterületet, ahol a meglévő térképen ábrázolt távvezetéseket és az ábrázolt szilárd burkolatokat is feldolgozták, a termőföld minőségi osztályokat állami alapadatként kezelték. Magassági ábrázolás nem történt.

A térképkészítés során telekalakítási engedélyhez kötött – az ingatlan-nyilvántartási állapottól eltérő – változásokat csak az elsőfokú építési hatóság engedélyének megadása után térképezték (megosztás, átalakítás, összevonás).

fogadására, kezelésére, valamint a változásvezetés biztosítására, összhangban a tulajdoni lapok adataival az ingatlan-nyilvántartási adatbázis és az ingatlan-nyilvántartási alaptérkép párhuzamos fejlesztésének sajátosságai miatt nehéz feladatnak bizonyult.

A párhuzamos fejlesztés és a jelenleg már forgalomba adott térképek (adatbázisok) tapasztalatait végre fel kéne dolgozni és kialakítani egy valóban egységes, integrált adatbázist, ami megbízható alapot teremtené a társterületeknek és a térinformatikai rendszereknek, a felhasználóknak.

Az összhang megteremtésekor nem kerülhetjük meg a jogi szabályozások egységes rendszerbe történő szervezését sem, hiszen az adatbázis használhatósága múlik az egységes elvárások kialakításán.

Mióta a szervezeti működtetés során a szolgáltató jelleg domborodik ki, az egységes adatbázis nem csak a felhasználóknak fontos, hanem a szolgáltatóknak is „létkérdés” a jól eladható termék megléte.

A fenti kérdéseknek az átgondolására a következő cikkben szeretnénk egy kis „gondolatébresztő” összefoglalást adni.

Szeccsödi Erzsébet

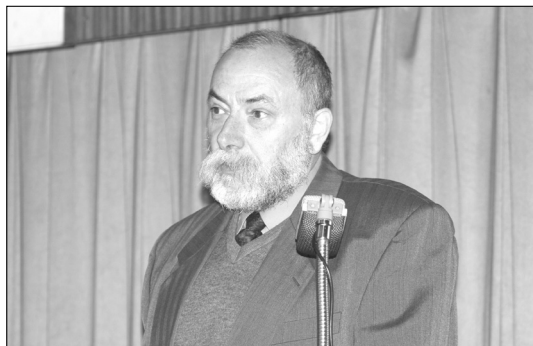
BEFEJEZŐDÖTT A FÖLDÜGYI SZAKOSZTÁLY ORSZÁGOS RENDEZVÉNYSOROZATA

A kecskeméti és pécsi rendezvény után 2007. március 20-án a Győr-Moson-Sopron Megyei Földhivatal és az MFTTT Győri Csoportja bevonásával Győrben, 2007. április 26-án a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Földhivatal közreműködésével Miskolcon rendezett a Földügyi Szakosztály „Földügyi Nap”-ot, mely egyben az előadás sorozat befejezését is jelentette.

Győrben és Miskolcon Horváth Gábor, az FVM FTF főosztályvezetője a földügyi ágazat aktuális feladatairól tartott tájékoztatót. Részletesen szólt a földhivatalokat érintő létszám, költségvetési és szervezeti kérdésekről. Reményét fejezte ki, hogy a jövőben már nem érinti az ágazatot a létszámcsökkentés, hiszen a legutóbbi 400 fő igen jelentősnek tekinthető.

A földhivatalok költségvetési helyzetével kapcsolatban elmondta, hogy a földügyi igazgatás az egyetlen, mely állami támogatás nélkül kizárólag a bevételeiből működik, sőt 2007-ben még 1,7 milliárd forintot az állami költségvetésbe be is kell fizetnie.

Szólt az év elején jelentkező likviditási gondokról, melyek megoldásában az FVM támogatást nyújtott.

Horváth Gábor előadását tartja Győrben

Összességében országosan a bevételek az ágazat alapvető működési feltételeihez fedezetet nyújtanak, de ehhez a főosztálynak az igazgatási szolgáltatási díj bevételek átcsoportosítási lehetőségével is élnie kell.

Miskolcon arról is tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény módosítása kapcsán a kormányzati egyeztetések során nem sikerült elérni azt, hogy a befizetett földvédelmi járulék és földvédelmi bírság 50%-a (mintegy 3–3,5 milliárd forint) a földhivataloknál maradjon, ugyanakkor bizakodhatunk abban, hogy 2008. január 1-től a földvédelemmel kapcsolatos illetékfizetési kötelezettségeket igazgatási szolgáltatási díjak váltják fel. Ez kb. 1 milliárd forinttal növeli a földhivatali bevételeket.

A közigazgatási reform-folyamat kapcsán ebben az évben változás nem várható. A továbbiakban a szóba jöhető változatok közül a két szélső pólus az lehet, hogy a földügyi igazgatás változatlan formában folytatja munkáját (az FTF szakmai bizottsága ezt javasolta), vagy integrálódik az egységes agrár szakigazgatásba, melyet a bizottság nem javasolt. Ugyancsak nem javasolta a megyei földhivatalok régiókba szervezését, mely a körzeti földhivatalok szervezetét és működését azonban nem változtatná meg.

A győri közönség

Az elnökség Miskolcon

Az ingatlan-nyilvántartás aktuális kérdéseiről Győrben *dr. Latkóczy Olga*, az FTF Ingatlan-nyilvántartási osztályának vezetője, Miskolcon *dr. Ruckel Orsolya*, az FTF Ingatlan-nyilvántartási osztályának munkatársa beszélt.

Az adatszolgáltatással, díjmentességgel, iratbetekintéssel, az éppen aktuális jogszabály módosításokkal és értelmezéssel kapcsolatos problémákon túl *dr. Latkóczy Olga* kitért a pécsi Földügyi Délutánon felmerült javaslatra, miszerint a nem hiteles (nem hitelesített) tulajdoni lap másolat szolgáltatását a földhivatalok szüntessék meg. Álláspontja szerint ez az intézkedés alkotmányos aggályokat vethet fel, hiszen a TAKARNET rendszeren keresztül csak nem hiteles tulajdoni lap szolgáltatható, de ugyanez a földhivatali ügyfélszolgálatnál nem lenne elérhető.

Dr. Ruckel Orsolya Miskolcon a Legfelsőbb Bírósággal tartott szakmai egyeztetésről is tájékoztatást adott, melyen felvetették mindazokat a problémákat, melyek a zavartalan földhivatali ügyintézését akadályozzák a bírósági munka hiányosságai miatt. Ilyen hiányosságnak említette a helyrajzi számnak, a jogosult személyi adatainak, a változási vázrajznak, az ügyre vonatkozó konkrét megkeresésnek a hiányát, a nem kellő számú ítélet földhivatali rendelkezésre

A miskolci hallgatóság

bocsátását. Kérték azt is, hogy minél több bíróság csatlakozzon a TAKARNET hálózathoz. A Legfelsőbb Bíróság képviselői ígéretet tettek arra, hogy intézkedéseket tesznek a problémák megszüntetésére.

Dr. Nagy Olga osztályvezető a közigazgatási eljárási törvény mezőgazdasági szakterületen történő alkalmazásáról tartott előadást mindkét helyszínen. A törvény idevágó szabályait ismertetve érintette többek között az ügyintézési határidővel, az ügyféli körrel, az eljárási képességgel, a hatósági ellenőrzéssel, iratbetekintéssel kapcsolatos földhivatali gyakorlati ügyintézési problémákat, és az ezekkel kapcsolatos helyes és jogszabályszerű megoldásokat.

A földhivatali bevételek egy részét a befolyó földhasználati bírságok képezik. Ennek kapcsán kitért a bírságolás szüneteltetésével kapcsolatos főhatósági intézkedésre is.

Győrben *Liziczai Ákos*, a Győr-Moson-Sopron Megyei Földhivatal Földvédelmi és Földhasználati osztály vezetője a termőföld védelem Győr-Moson-Sopron megyei sajátosságairól tartott érdekes, vetített képes előadást, melyben külön fejezetet alkottak a szélerőművekkel és a felszíni nyersanyag kitermeléssel kapcsolatos problémák.

Össességében Kecskeméten, Pécsen, Győrben és Miskolcon mintegy háromezren vettek részt a Földügyi Szakosztály, az érintett megyei földhivatalok és az MFTTT helyi csoportjai szervezésében rendezett földügyi szakmai előadásokon.

Az autentikus, magas színvonalú, a gyakorlati életet, a napi problémákat tükröző előadásokat kérdések, hozzászólások követték, melyre az érdeklődők kielégítő választ kaptak. A szakmai rendezvények alkalmat adtak baráti megbeszélésekre is. Miskolc közelében egy az agráriumhoz kapcsolódó vállalkozás megtekintésére is mód nyílt.

Az MFTTT Földügyi Szakosztálya nevében köszönetet mondok valamennyi előadónak, rendezőnek és résztvevőnek, akik segítettek a sikeres előadás sorozat megvalósítását.

dr. Máthay Csaba

SZÉP MAGYAR TÉRKÉPEK

Ebben az évben is nagy várakozás előzte meg a „Szép Magyar Térkép” pályázat eredményhirdetését. Ismét sokan látni akarták a múlt év magyar térkép-termését, mert minden év tartogat ezen a téren is valami újat, szépet, érdeklegest. S a várakozók nem csalódtak. Most is több mint száz pályázat futott be a

Klinghammer István professzor beszédet mond a megnyitón

Lázár Deák Térképészeti Alapítványhoz és az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárához arra a pályázati kiírásra, amely a „Szép Magyar Térkép 2006” és a „Digitális Magyar Térkép 2006” megjelölést viselte.

2007. március 23-án rövid ünnepség keretében került sor az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárában a díjak átadására, majd azt követően a kiállítás megnyitására. A megnyitót *dr. Klinghammer István* professzor előadásával kezdődött. A díjakat *dr. Dipold Péter*, az OSZK Különgyűjtemény és Tudományos igazgatója és *dr. Zentai László*, a Lázár Deák Alapítvány elnöke adta át. *Szabó Szilárd* főszerkesztő pedig a Térinformatika szakfolyóirat különdíjában részesítette a legszebbnek tartott pályamunkát.

A díjkiosztót követően *Szarvas András* rendezett térképész találkozót, ahol a HM Térképészeti Kht. vezetőinek jóvoltából a jelenlevők kicserélhették információikat. Köszönet illeti a Térképtár munkatársait és valamennyi közreműködőt, akik a jól sikerült program megszervezésében és lebonyolításában részt vettek.

Györffy János–Karsay Ferenc

A Bíráló Bizottság jegyzőkönyve

A Bíráló Bizottság megállapította, hogy a térkép létrehozásával, forgalmazásával és felhasználásával behatóan foglalkozó szakemberek hivatástudatát és értékes tevékenységét ékesen bizonyítja az a pályázatokra jelentkező 34 pályázó, akik 2006-ban elkészített munkájukból összesen 111 térképet, tér-

kép-sorozatot, egyéb kiadványt és digitális térképi anyagot nyújtottak be. A pályamunkák tükrözik a térképhasználók igényét a szép és tartalmas térképekre, mutatják az országszerte megnyilvánuló érdeklődést a különböző térképformák iránt, és demonstrálják a térképészek gondosságát, elméleti-technikai felkészültségét és áldozatos munkáját.

Összefoglalóan meg lehet állapítani, hogy mind a térkép-előállítók igényessége, mind a térképet használók, gyűjtők, értékelők elvárása is növekedett, és ezeknek a kívánalmaknak csaknem valamennyi nevezett térkép megfelelt.

A jó teljesítmények tartalmi szempontból az aktuális témák kiválasztásában, a megjelenítést tekintve a közölt rajzi és szöveges információ jobb kidolgozásában, az esztétika, grafika tekintetében pedig a színhatás és a tematika harmóniájának izlésesebb megteremtésében jelentkeztek. Ebben az évben a pályaművek közül nőtt az idegenforgalmi és az oktatásra szánt kiadványok száma, sokrétűsége és minősége (kerékpár, borút, tájfutó, wellness, szabadidő stb. térképek, illetve zsebatlasz, megyetérkép, diáktalasz, história-sorozat). Számos térkép készült a környező államokról (város-, közigazgatási, autótérkép) és más külföldi területekről gazdag ismertető szöveggel és adatsorokkal.

Egyre nagyobb részarányt képeztek a beküldött művek között a digitálisan megjelenített munkák. Ezekben belül a térképkészítő rendszerekbe jóval több adatmennyiséget dolgoztak be, és gazdagodtak a térinformatikai kapcsolódások is. Észrevehető volt a kísérő szöveg, a számadat-sorok és a képi megjelenítés jó összhangjának intenzívebb bemutatása. Kisebbségi visszacsúszás tapasztalható a térképsorozatok esetében, mind a beküldött anyag mennyiségében, mind az egyes térképek egyöntetűségében. Egyes térképésztervezőknél a névrajz egy térképen belüli következetességében és a másod-elnevezések feltüntetetésének kiválasztásában merültek fel észrevételek.

Igazán kimagasló alkotással a bizottság nem találkozott, de több újszerű, jobb megoldású szép térképet vehetett kézbe, és értékelt a pályaművek között. Nem tudott viszont elfogadni csupán reprint térképet. Végül is a bizottság a pályázati felhívásban közzétett és az előbbieken vázolt szempontok szerint – élve az átcsoportosítás lehetőségével – három plusz egy csoportba osztva választotta ki a beérkezett pályaművek közül a legértékesebbeket. A csoportok a következők voltak:

1. az idegenforgalmi,
2. az oktatási,
3. a tudományos térképek csoportja, valamint külön
4. a digitális térképek csoportja.

A pályázat eredményeképpen a Bizottság a négy csoportban együttesen négy első díjat, négy második és három harmadik díjat adott ki, továbbá hat kiadást részesített dicséretben az alábbiak szerint.

Az idegenforgalmi térképek csoportjában

ELSŐ DÍJAT NYERT

A Fertő, a Hanság és a Lajta-hegység 1:80 000 méretarányú turistatérképe

Nevezte: a Szarvas András térképészeti ügynökség és a Térkép-Faragó Bt.

A többnyelvű térkép – korábban nem tapasztalt – kivételes részletességgel ábrázolja a tavat és környékét minden vonatkozásban: turisztikai, idegenforgalmi, közlekedési és üdülési szempontból. Feltüntetési pl. a tó mélységvonalait, nádasait, szigeteket, hajóút-vonalait. Kellemes, harmonikus színezése megnyerő képet kölcsönöz az ábrázolt területnek (Nemzeti Parkok ábrázolásával). A hármashatár környékének ábrázolásával, úgyszólván hibátlan névrajzával hasznos segédeszköze bármely térképhasználónak.

MÁSODIK DÍJAT NYERT

Közép-Kína és Dél-Kína 1:2 000 000 méretarányú térképe

Nevezte: a GiziMap Térképészítő és Alkalmazó Egyéni Cég.

A térképszerkesztő korszerű és nehéz témát választott, amikor a két lapból álló Kína-térképhez hozzáfogott. A Bizottság nagyra értékelte elsősorban a névrajz ábrázolását az átírás és elhelyezés tekintetében is, mert ezek a térképhasználók számára hasznos forrásul szolgálnak. Másrészt a cég számára a nemzetközi pinjin átírás bővebb ismertséget, külföldi piacot jelent. Az elhelyezés alkalmas megválasztásával sikerült a zsúfoltságot elkerülnie. A térkép színezése a cégtől megszokott világosbarna-sárgányvér árnyalatok használatával jól mutatja a terület domborzati viszonyait, és tetszetősen csatlakozik a sík vidék, valamint a felföldek bemutatásához. Kiemelkedő a térkép naprakészsége; rajta a legfrissebb változások átvezetése is megtörtént.

HARMADIK DÍJAT NYERT

Tolna megye 1: 110 000 méretarányú térképe

Nevezte: a Stiefel-Eurocart Kft.

Ez a térkép kiemelkedik a szokványos megyetérképek sorából egyrészt sokoldalú elemeket feltüntető tartalmával, másrészt mértéktartó, de mégis jól tájé-

koztató olvashatóságával, végül pedig harmonikus, kellemes színezésével. Mindezek jelentősen hozzájárulnak a falitérkép használhatóságához.

DICSÉRETBEŒN részesült

A Székelyföld 1:200 000 méretarányú idegenforgalmi térképe

Nevezte: a GiziMap Egyéni Cég.

Kiemelkedő gondossággal, részletességgel és ábrázolási technikával készült, meglehetősen nagy méretű (mintegy 80×140 cm). Tetszetős a részletes, de mégis jó áttekintést nyújtó domborzatrajz, amely színárnyalatával is kitűnik. Névrajza (táj-, hegységei) elkerülte a zsúfoltságot, és kellő tájékozódást nyújt. Teljesebb képet nyújtana, ha a Mezőségbe nyúló területek ábrázolása, kidolgozása is megtörtént volna.

Kis-Balaton és a Keszthelyi hegység 1:50 000 méretarányú, hajtogatott idegenforgalmi térképe

Nevezte: a Térképskála Kft.

A munka a tó és a környezete egységes ábrázolásával tűnik ki. Egyaránt tetszetősen ábrázolja a Kis-Balaton kerékpár- és turistaújtjait, valamint a hegység adottságait. A szerkesztő kellően mérlegelte Keszthely város sűrű beépítettségét és a környék idegenforgalmi látványosságainak feltüntetését. Gazdag hátoldali leírásokat is közöl.

Mátra 1:65 000 méretarányú dombortérképe

Nevezte: a HM Térképészeti Kht.

A Kht-tól megszokott kivitelben, de gazdagabb tartalommal és nagyobb pontossággal, valamint jól mutató színezéssel jelent meg legmagasabb hegységünknek elsősorban részletes domborzata, emellett a közeli méretarányú katonai térképeken megtalálható számos síkraízi elem is. A naptárt is tartalmazó térkép elismerésre méltó színfoltot jelent a magyar térképészet palettáján.

Az iskolai térképek csoportjában

ELSŐ DÍJAT nyert

Első atlaszom és A magyar népi világ térképe

Nevezte: Cartographia Tankönyvkiadó Kft.

Az atlasz korrekt napi problémákat jelenít meg, a régiókat, megyéket, kistérségeket, a tanyavilágot részletes tartalommal (pl. bányászat, termelés stb.). Felfogása és színvilága jól illeszkedik a külön tér-

képen is közreadott A magyar népi világ anyagához, amelyen hazánk néprajzának bemutatásával kifejezetten alkalmas a honismereti érdeklődés felkeltésére. A tanuló a tanórán az atlaszt és a falitérképet párhuzamosan tanulmányozhatja. A szerkesztőnek ezt a törekvését méltányolta a bizottság.

MÁSODI DÍJAT nyert

Középiskolai földrajzi atlasz

Nevezte: Cartographia Tankönyvkiadó Kft.

A szerkesztő jelentős anyaggal bővítette a kiadó korábbi munkáját, olykor a középiskolai szintet is meghaladóan, és így a szélesebb közönség számára is áttekinthető ad a világról. A technikai kivitelezése is a legjobb atlaszok közé sorolja.

HARMADIK DÍJAT nyert

Horvátország 1:475 000 méretarányú politikai és domborzati térképe

Nevezte: a Stiefel-Eurocart Kft.

Az általános térképnek tekinthető, horvát nyelvű kiadvány bemutatja az ország közigazgatási beosztását, markáns és falitérképhez szükséges színekkel. Déli szomszédunkról hiánypótló ez a térkép, amely a magyarországi területek néhány földrajzi nevének horvát nyelvű változatát is feltünteti.

DICSÉRETBEN RÉSZESÜLT

A Római Birodalom c. kétoldalas falitérképe

Nevezte: a Stiefel-Eurocart Kft.

A több különböző méretarányú, áttekinthető és részlet-térképekkel gazdagon illusztrált térképmű több különböző időszakot fog át a Birodalom egyes korszakaiból. Az illusztrációk között az akkori ismert világ rajza, egyes városok, mint Róma, továbbá magyar vonatkozásban Pannónia és Aquincum, valamint arcképek találhatók. Kár, hogy névrajzi szemlélete nem egységes.

A tudományos térképek csoportjában

ELSŐ DÍJAT NYERT

1:200 000 méretarányú Helikopteres repülési térképsorozat

Nevezte: HM Térképészeti Kht.

A sajátos repülési térképek adatait részletesen tartalmazó, szép kiállítású térképsorozatnak a pontosság és UTM-es korszerű vetülete dicsérhető. A Bizottság úgy ítélte, hogy kezelhető méretű, kellemes színhatású, jól olvasható termék.

MÁSODIK DÍJAT NYERT

Fali csillagterkép

Nevezte: Geobook Hungary Kiadó.

A sötétkék alapon készített jellegzetes égábrázolás a Magyarországról jól látható csillagképeket, csillagokat és egyéb csillagászati objektumokat, valamint ezek fontosabb asztrófizikai jellemzőit mutatja be. Melléktérképen megjelennek a mélyég-objektumok, a közeli halmazok is. Jelmagyarázata szemléletes, jól követhető. A munka jól szolgálja az amatőr csillagászok érdeklődését.

DICSÉRETBEN RÉSZESÜLT

A Föld felszíne c. 1:35 000 000 méretarányú térkép

Nevezte: a Nyírkarta-Topográf Kiadó.

A Föld felszínének domborzatát (beleértve a világtenger domborzatát is) a méretarányuk megfelelő részletességgel ábrázolja. Értékelendő a megszokottnál bővebb névrajz, és a nagyszerkezeti egységek jó szemléltetése. A mellékadatok is részletes információt adnak a legnagyobb hegyekről, mélyföld-pontokról, vulkánokról, szigetekről, félszigetéről és sivatagokról.

*

DIGITÁLIS MAGYAR TÉRKÉP – 2006 versenyben

ELSŐ DÍJAT NYERT

A DATView kataszteri rendszer

Nevezte: a Geonet 2000 Szolgáltató Kft.

A demo-lemez bemutatásából következtethetően mind a geodéziai ábrázolás minősége, mind pedig a nagyméretarányú forrásanyag kidolgozása meghaladja a szokványos, illetve a korábban díjazott digitális kataszteri térképek előállítási színvonalát. A rendszer használhatóságát mutatja országos elterjedése.

MÁSODIK DÍJAT NYERT

A második katonai felmérés. Magyar Királyság. Georeferált kiadás

Nevezte: Arcanum – Hadtörténelmi Intézet és Múzeum.

A benyújtott DVD a feldolgozott területet valamennyi számba jöhető vetületi rendszer tekintetében

geometriailag elemezhetővé és értékelhetővé teszi, ezáltal e térképeket, mint kultur- és tudománytörténeti emlékeket és forrásokat korszerű feltárássá teszi alkalmassá.

HARMADIK DÍJAT NYERT

A Magyar Országos Levéltár Térképtára I. (kamarai) és II. (helytartótanácsi) térképek

Nevezte: Magyar Országos Levéltár
– Arcanum Adatbázis Kiadó.

Az intézményekben szétszórtan elhelyezett térképek és írásos dokumentumok a feldolgozás eredményeként egymáshoz jól kapcsolhatók, együttesen kezelhetők és elemezhetők.

DICSÉRETBEŔ RÉSZEŠÜLT

A Topo-Explorer 1.0 Magyarország digitális topográfiai térképe 1:50 000 méretarány

Nevezte: HM Térképészeti Kht.

Az intézmények és a nagyközönség számára is elérhetővé tett digitális feldolgozás fontos adatokat szolgáltat a közepes méretarányú térképek igénylőinek. A bemutatott, különböző méretarányú Topo-Explorer sorozatnak ez a legigényesebb tagja.

VENDÉGEK ALBÁNIÁBÓL

2007. április 26-án, a FÖMI vendégeiként hivatalunkba, a Budapesti 1. számú Körzeti Földhivatalba látogatott egy öt fős szakmai küldöttség Albániából.

A korábbi gyakorlattól eltérően – az előzetes információk alapján – nem egy általános bemutatóra voltak kíváncsiak, inkább a konkrét ügyintézésre, változásvezetésre, ügyfélfogadásra.

Különösen kiemelt érdeklődést mutattak a társasházi nyilvántartásunk iránt; hosszú-hosszú percekig tanulmányozták a bemutatott *minta* alapító okiratot.

A delegáció résztvevői

Az igen rövid, lényegre törő általános ismertető után fokozott figyelemmel kísérték a Budapesti Ingatlan-nyilvántartási Információs Rendszerben (BIIR-ben) történő ügymenetet; az iktatástól, az értesítésen, változásvezetésen, határozat meghozatalon át, egészen a kiadmányozásig, irattározásig.

Ezt követően ugyanilyen aktív szakmai érdeklődéssel viseltettek a digitális nyilvántartási térképeink iránt. Nagy alaposággal tanulmányozták a számítógépes változásvezetés bemutatott analóg és digitális munkarészeit, majd a változások átvezetését a DAT térképeken.

Hasonló érdeklődéssel vizsgálták a hiteles tulajdoni lap másolatokat, illetve térkép másolatokat. Az ablak felé emelve figyelték a vízjelet, érdeklődéssel hallgatták a tájékoztatót a hologramos címkékről, és az egyéb hitelesítési, illetve védelmi jegyekről.

Azt mondhatjuk, hogy néhány óra elteltével elégedetten távozva tőlünk, vihették hazájukba a magyar egységes ingatlan-nyilvántartás jó hírét. De azt is hozzá kell tennem: **a**hogy én **l**átom, **b**izton **á**llíthatom, hogy **n**em **i**gazak **a**z országukról bennünk élő képzeteink!

Sándor József

80 ÉVE JELENT MEG A SZEPESSY-FÉLE TANGENS-TAHIMÉTER

80 évvel ezelőtt, 1927-ben kezdte el a budapesti Süss-Intézet¹ gyártani ifj. Szepessy József tervei alapján a tangens tachimétert. A műszert 1938-tól a Süss-gyár jogutódja, a Magyar Optikai Művek (MOM) – a nagy népszerűsége való tekintettel – tovább gyártotta mind a bel-, mind a külföldi megrendelők számára. A Szepessy-tachimétert – sikerére való tekintettel – a MOM egészen a 60-as évekig, modernebb formában számos országba exportálta. Később azonban az elektronikus tachiméterek kiszorították a geodéziai gyakorlatból ezt a műszert.

Mi volt a Szepessy-műszer sikerének a titka? Erről maga a tervező így vallott: „...Az újonnan szerkesztett tachiméter optikai elrendezése lényeges eltérést mutat az eddigi ismeretekkel szemben, mert egyesíti magában a tangens-tachiméterek (*Oltay, Stark*) és a diagramm-tachiméterek (*Hammer, Fennel*) előnyeit mindkét rendszer hátrányai nélkül” [1].

1 A gyár teljes neve 1922–1938 között: „Süss Nándor Práциziós Mechanikai és Optikai Intézet, Részvénytársaság”

Ugyanerről Fialovszky professzor könyvében így ír: „A Tangens-tachiméter (t.i. a Szepessy-féle) fő előnye, hogy a szorzóállandó a Δd célszerű megválasztásával (amely változtatható) – és kis szorzóállandót választva – a mérés pontossága növekszik. Ezért a Szepessy-műszer egyszeri méréssel, a vízszintes távolságot 1 4 cm – 1 10 cm/100 m középhibával adja meg.” (Ez gyakorlatilag 1:1000–1:2500 relatív hibának felel meg.) Így a műszer a maga korában a célnak olyannyira megfelelt, hogy a topográfiai felvételtől a kataszteri részletmérésen át (főleg domb- és hegyvidéken) a sokszögelésig jól alkalmazták. Ugyanakkor a Szepessy-műszer kitűnt egyszerű és gyors használhatóságával – valamint a hasonló műszerekhez képest – olcsó árával [5].

Ki volt vajon ez az ügyes újító, *ifj. Szepessy József*? Nyitrán született 1891-ben. Mivel apját, *id. Szepessy Józsefet* – aki kataszteri mérnök volt – 1897-ben a budapesti 9-es Földmérési Felügyelőségre helyezték, ezért a család a fővárosba költözött. Elemi és középiskolai tanulmányai után beiratkozott a M. kir. József Műegyetemre, ahol 1914-ben mérnöki oklevelet szerzett. Ezután különböző helyeken dolgozott, míg 1923-ban magánmérnöki irodát nyitott. 1926-ban feleségül vette *Fasching Erzsébetet*, dr. *Fasching Antal* professzor leányát.² Magánmérnöki irodáját az 1949-es kényszerállamosításig működtette. Irodája sokrétű volt, foglalkozott földméréssel, tagosítással, birtokrendezéssel, út-, vasúttervezéssel, városméréssel és geodéziai eszközök (polárfelrakó, szögprizma stb.) szerkesztésével is [3], [4], [8], [9].

Ifj. Szepessy József 1950-től a Földmérő és Talajvizsgáló Irodánál (később FTV) dolgozott 1955-ben bekövetkezett nyugdíjazásáig. 1958. március 24-én halt meg Budapesten. Nekrológiában *dr. Regőczy Emil*, lapunk alapító főszerkesztője a következő szavakkal méltatta munkásságát: „...Sokat tett a következő nemzedék neveléséért is. Széles látókörét, nagy tudását, bő tapasztalatainak tárházát mindig szívesen osztotta meg fiatal kollégáival. Igazi mérnök, igaz ember volt.” [8].

2 Egy időben azt híresztelték, hogy a műszert *Fasching Antal* tervezte és nászajándékba adta vejének. Ez azért sem felel meg a valóságnak, mert ebben az időben *Fasching* hosszabb ideig külföldön tartózkodott (a Zágrábi Egyetemen tanított). Valószínűsíthető, hogy a műszert gyártásra *Fasching* ajánlotta a Süss-cégnek. Mivel a műszerből több ezer darab készült, jó üzletnek bizonyult.

Szepessy József

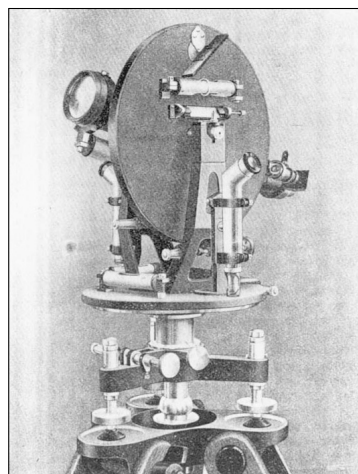
„A műszert ma is Szepessy-tachiméternek, vagy röviden Szepessynek hívják” – írta róla *Raum Frigyes* 1975-ben, majd így folytatta: „Hosszú időn át ez volt a legelterjedtebb műszertípus a részletmérők munkájában. Nemcsak idehaza, de külföldön is szívesen vásárolták.” [2]

Az évforduló alkalmával emlékezzünk most tisztelettel – feltaláló elődeink közül – *ifj. Szepessy József*-re és az ő munkásságára, mellyel az egykor nemzetközileg is ismert és oly elismert magyar geodéziai műszergyártás akkori hírnevét öregbítette.

Dr. Székely Domokos

IRODALOM

1. Szepessy József: A tachiméterekről és a tangens-tachiméterről (Geod. Közl. 1927/4–6.)
2. *Raum Frigyes*: Magyar Földmérők Arcképcsarnoka I. (1976)
3. *Bendeffy László*: A magyar földmérés 1890–1920 (1970)
4. *Raum Frigyes*: A magyar földmérők életrajzi adatai (1996)
5. *Fialovszky Lajos* (szerk.): Geodéziai műszerek (Bp. 1979)
6. *Hazay István* (szerk.): Geodéziai Kézikönyv (1960)
7. *Oltay K.–Rédey I.*: Geodézia (1964)
8. *Regőczy Emil*: Nekrológ Szepessy József halálára (GK 1958/2)
9. Szepessy József: Újtípusú koordinatográf (Geodéziai Közlöny 1927)

A Szepessy-féle tachiméter

NYUGDÍJAS BÚCSÚZTATÓ – EGY KICSIT MÁSKÉPP'

Az elmúlt bő félévben a Fővárosi Földhivatal és a Budapesti 1. számú Körzeti Földhivatal Földmérési Osztályán összesen 16 nyugdíjba vonuló kollégánktól kellett elköszönnünk. Ezt teszem meg most ismét, egy kicsit rendhagyó módon, kívánva Nekik nagyon hosszú, tartalmas, boldog nyugdíjas éveket.

Baranyai Emőke

Ezernyi
Méret
Őrült
Kuszaságát
Elemeztetted nap, mint nap.

Bayerné Balogh Margit

Mint Iktatók Gyöngye
Ada tanácsait, s
Nyomkodta
Őriási stemplijét
Kérelmekre –
Azonmód, ahogy lehetett.

Finta Tihamérné

Márpedig éveken át
Általad készítve
Rajzoltak vázrajzok az
Ingatlan-nyilvántartásba,
A kárpótoltak örömére!

Honti Ferencné

Zizegett a papír,
Surrogott a toll,
Ugy kerültek a
Zabolátlan kuszaságok,
Síkba rendezett
Alaptérképbe.

A Fővárosi Földhivatal Földmérési Osztály nyugdíjas búcsúztatója

Jelinek Mária

Millió
Adat
Regimentjét,
Centizve
Sorjáztad
Információként...

Kézmárki Margit

Általad
Minden
Adat,
Riadtan
Gazsulálva
Igazította helyessé
Torzulatát...

Kovács Anna

Adat előkészítőt
Nélküled
Igen
Kevesen
Őlvashattak.

Lampert Gy. Annamária

Aztán
Néki állt, s
Megszerkesztette
Alapon,
Rajzolta
Iparkodón...

Madarász András

Adtad
Nekünk
Drámái
Riogatással
Átható
Sistergéseid!

Molnár Mária

Minden
Áldott
Reggel
Irányod (volt)
A térképtár!

Osskó András

Adódott, hogy országunk
Nemzetközi megítélését
Dicsőséggel segítetted, s tetted
Ragyogóbbá az
Állandóan igaztalanul megtépzott
Szakmánkat.